

Република Србија
АГЕНЦИЈА ЗА БОРБУ
ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
Број: 014-06-00-0057/2013-01
Датум: 18.10.2013. године
Б е о г р а д

З А П И С Н И К
са петог координационог састанка
Агенције за борбу против корупције и других државних органа
одржаног ради координације рада у борби против корупције
у просвети

Састанак је одржан у петак 18.10.2013. године, у просторијама Агенције за борбу против корупције, Београд, Царице Милице 1.

Састанак је почео у 13, 20 минута.

Састанку су присуствовали представници: Министарства просвете, науке и технолошког развоја и то државни секретари др Александар Гајић, др Зоран Машић и Мухедин Фијуљанин, помоћници министра проф. Слободан Ступар, др Зоран Костић, мр Љубиша Антонијевић, Републичке просветне инспекције Велимир Тмушић, Државне ревизорске институције Мирјана Марковић, Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Рада Ковачевић, Министарства унутрашњих послова државни секретар Владимир Божовић, Безбедносно информативне агенције Радослав Бороја, Министарства здравља Наташа Гудовић, Народне банке Србије Кристина Обрадовић, Управе за спречавање прања новца Милунка Милановић, Управе за јавне набавке Милован Миловановић, Пореске управе Рада Костић, директор Агенције за привредне регистре Звонко Обрадовић, Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки Филип Владисављевић, Савета за борбу против корупције Јелисавета Василић, в.ф. председника Прекршајног суда у Београду Милан Мариновић, судија Врховног касационог суда Биљана Синановић, Републичке радиодифузне агенције Душица Благојевић, Народне скупштине Младен Младеновић, првог потпредседника Владе Драган Ђоковић, чланови Одбора Агенције за борбу против корупције: проф. Бранко Лубарда, проф. Зоран Стојиљковић, проф. Евица Петровић и проф. Божо Драшковић, Заштитник грађана Саша Јанковић и директор Агенције за борбу против корупције Татјана Бабић.

Татјана Бабић, директор Агенције за борбу против корупције, отворила је састанак, поздравила присутне, и дала уводне напомене напомене у вези са темом данашњег састанка.

Упознала је присутне са специфичним ризицима од корупције у просвети, које је Агенција за борбу против корупције учила, радећи истраживање чији су основни налази у писаној форми послати свим учесницима састанка. Такође је упознала присутне са структуром предмета у области корупције у просвети, у Служби за решавање сукоба интереса и Одсеку за представке Агенције.

Проф. Бранко Лубарда, председник Одбора Агенције за борбу против корупције указао је на три проблема:

Први проблем се односи на недостатке у Закону о раду. Као пример је навео да Закону о раду не предвиђа као посебан разлог за отказ уговора о раду непотизам, тако да Агенција нема могућност да утиче на пуноважност незаконито закључених уговора о раду са ненаставним особљем, што представља проблем, јер непотизам, као једна од последица утврђеног сукоба интереса функционера, остаје без санкције. Наиме, Агенција за борбу против корупције доноси решење којим изриче меру препоруке за разрешење функционеру (декану факултета или директору школе) због утврђеног сукоба интереса. Ово решење има две врсте последица. Прва последица односи се на саму функцију а то је разрешење функционера, а друга последица односи се на непотизам одн. пуноважност уговора о раду, које је разрешени функционер закључио са ненаставним особљем.

Предлажио је иницирање измена Закона о раду, у овом погледу.

Други проблем се односи на недостатке Закона о високом образовању. Напоменуо је да се наставници, доценти и професори бирају на унапред одређени временски период односно да заснивају радни однос на одређено време. Наводи да је смисао ове одредбе периодична провера научних резултата наставника. Закон о високом образовању у том смислу прописује обавезу за високошколску установу да шест месеци пре истека рока објави конкурс за избор у звање. Међутим, у пракси се ове одредбе крше, без законом прописане санкције која би била изречена. На тај начин се ствара потенцијални простор за злоупотребе.

Предложио је иницирање измена Закона о високом образовању на тај начин што би се у казним одредбама закона предвиделе санкције, односно прекршаји за установу, односно декана у случају необјављивања конкурса. На тај начин би се обезбедила конкуренција способности, а спречила могућност злоупотреба и лобирања.

Трећи проблем се односи на неодлучивање о реферату наставника, коме након истека временског периода на који је изабран престаје радни однос. Последице овог недостатка закона у пракси отклоњене су захваљујући стваралачкој пракси Врховног касационог суда, који је донео одлуку да не може престати радни однос наставника ако се није одлучивало о његовом реферату.

Предложио је иницирање измене Закона о високом образовању, у овом погледу.

Проф. Александар Гајић, државни секретар Министарства просвете, науке и технолошког развоја упозорио је на чињеницу да се у пракси не примењује закон који уређује признавање диплома.

Нагласио је проблем начина полагања испита у високошколским установама, јер одређени број студената полаже испите у кабинету професора, без присуства јавности. Изнео је мишљење решење овог проблема обавезна примена правила Болоњске декларације у високошколским установама. Примена ових правила обезбеђује континуирани рад студента, тако што би већи део оцене студент заслужио током школске године и на тај начин се обезбеђује транспарентност не само у начину полагања испита већ и када се ради о оцени. Студенти би у току семестра могли да

својим радом и залагањем заслуже оцену шест или седам а на усменом излагању би могли да добију и већу оцену ако то желе.

Као могући извор корупције упозорио је да је на неким високошколским установама, предиспитна обавеза студената да купе искључиво књигу коју је написао професор код кога ће полагати усмени део испита, професор се потпише на првој страници књиге и напише број индекса студента. Ако се има у виду колико студената упише годину, овакво понашање може да утиче на тираж.

Затим је истакао као велики проблем и неусаглашеност ценовника на факултетима. Напомиње да су цене услуга неусаглашене са стварним трошковима одређене услуге.

Предложио је иницирање измена Закона о високом образовању, јер је тренутно одређивање цена услуга у надлежности факултета, као и да свака цена мора бити образложена.

Мр Љубиша Антонијевић, помоћник министра просвете за предшколско и основно школско образовање одраслих, навео је да истраживање Агенције није коначно јер се велики број људи и не обраћа Агенцији, због недостатка грађанске слободе, храбрости и свести.

Упозорио је на три области када се ради о просвети у којима је ризик од корупције највећи, а то су: издавање у закуп просторија школа, поступак набавке уџбеника и поступак организовања екскурзија. Посебно је истакао упутство које је израдило Министарство просвете, науке и технолошког развоја, али које није правно обавезујуће. Наведеним упутством наложено је школама односно директорима предшколских и основних школских установа, да приликом организације свих ваннаставних активности нарочито обрате пажњу на безбедност ученика, квалитет услуге и транспарентност цена. Посебну пажњу скренуо је на дневнице које се исплаћују наставном особљу а које морају бити усклађене са дневницама у државној управи. Истакао је да не постоји спремност наставног особља за промене и да су отпори велики.

Напоменуо је да Министарство просвете, науке и технолошког развоја тренутно ради нацрт Закона о уџбеницима и да су сви наведени ризици узети у обзир.

Проф. Бранко Лубарда је у смислу изнетог рекао да се јавна имовина мора заштитити, и скренуо је пажњу присутнима на Модел закона о узбуњивачу и заштити узбуњивача који су радили експерти са међународном подршком. Наводи да је неопходно да се повећа број пријава грађана када се ради о угрожавању јавног интереса, као и да ће до тога доћи када узбуњивачи буду заштићени. Упозорио је на то да данас узбуњивачи нису заштићени и да трпе озбиљне радноправне последице од послодавца односно надлежних државних органа ако укажу на коруптивне радње.

Заштитник грађана **Саша Јанковић** као основни проблем навео је корумпираност и неефикасност инспекцијских служби Министарства просвете, јер инспектори констатују пропуст у раду просветне установе али не наложе мере за њихово отклањање.

Нагласио је да не постоји унутрашња организација рада Министарства просвете када се ради о комуникацији са странкама, па се тако дешава да странке обрате једном сектору а да их тај сектор упутује да се поново обрате надлежном сектору, уместо да се представка само проследи унутар Министарства просвете.

Такође је упозорио и на поступке акредитације уџбеника и наставнонаучних програма, избор у наставно научно звање, поступак уписа деце у вртиће, поступак уписа студената на основне студије, јер у њима такође преовладава арбитражност и самовоља.

Проф. Зоран Стојиљковић, члан Одбора Агенције за борбу против корупције упозорио је да се на указане коруптивне радње у оврзовању мора превентивно деловати, кроз законодавну регулативу и планове интегритета али и да се одређене коруптивне радње морају и санкционисати.

Проф. Евица Петровић, члан Одбора Агенције за борбу против корупције, упозорила је да законске одредбе морају једнообразно да обавезују како државне тако и приватне установе у просвети.

Указала је на проблем који постоји јер министарство просвете приликом одређивања броја студената који ће се уписати у наредну школску годину не одређује посебно број студената ромске националности.

Проф. Бранко Лубарда, изнео је предлог да се делује на три поља, кроз унапређење закона уз уважавање аутономије универзитета, деловањем интерним актима односно кроз планове интегритета, као и кроз већ постојеће надлежности надзорног тела.

Поставио је питање састава и рада акредитационе комисије, као и по којим мерилима се одобравају постојећи програми.

Владимир Божовић, државни секретар Министарства унутрашњих послова, као велики проблем види недостатак координације рада свих државних органа и неефективно поступање.

Нагласио је као веома битну, у борби против корупције у просвети, интеракцијску везу између, с једне стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја, као органа владе, односно извршне власти која је одговорна за стање у просвети и с друге стране, универзитета односно факултета који ужива аутономију.

Изнео је предлог да се на следећи састанак позову и представници приватних универзитета, као и особа која је одређена од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја за извештавање о спровођењу Акционог плана за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције.

Затим је истакао да интерни органи контроле министарства просвете, науке и технолошког развоје лоше функционишу, када се ради о акредитационом телу које акредитује и приватне и државне универзитете.

Јелисавета Васиљић, члан Савета за борбу против корупције, упозорила је на то да не постоје озбиљне анализе, чак ни од стране министарства просвете, које би дале одговор на питање шта је довело до ових уопштених прича, шта је узрок – последицама о којима се говори.

Предложила је да се утврди укупан број директора школа, начин на који су изабрани и колики је број директора припадник или симпатизер политичке странке.

Сматра да је велики проблем када се ради о корупцији у просвети што професори, политичари, запослени у министарству ћуте на свакодневна дешавања.

Даље наводи да су учбеници компликовани а некада и потпуно неупотребљиви на одређеном нивоу. Наводи да је компликован и поступак одлучивања који ће учбеници ући у систем просвете.

Проф. Александар Гајић, државни секретар министарства просвете, науке и технолошког развоја је упозорио да се мора омогућити равноправност својине без обзира на облик власништва. Начин и критеријуми оцењивања рада факултета мора бити једнообразан, без обзира на то да ли се ради о приватном или државном факултету.

Проф. Бранко Лубарда закључио је да је потребно поред представника приватних универзитета, на следећи састанак позвати и представнике Комисије за акредитацију.

Биљана Синановић, судија Врховног касационог суда, упозорава да је Закон о основама система образовања и васпитања, у погледу инспекцијског и стручног

педагошког надзора, лош и да представља лош оквир за поступања инспекције. Навела је да законом нису одређене надлежности првостепене и другостепене инспекције и да законом није одређено ко и на који начин да одлучује.

Као главни недостатак закона навела је да првостепени инспектор (који је представник локалне власти), доноси одлуку у форми записника односно без образложења (на пример записником даје налог да се разреши директор неке установе, директор има право на приговор о коме одлучује исти орган).

Дала је предлог да се консултују судије приликом ревидирања закона.

Мухедин Фијуљанин, државни секретар Министарства просвете, науке и технолошког развоја навео је као веома битну у борби против корупције у просвети, координацију рада државних органа на елиминасању негативних појава у друштву.

Упозорио је да постоји већи број грађана који су погођени случајевима корупције, од оних до којих је дошла Агенција за борбу против корупције и које је навео Заштитник грађана.

Надовезао се на излагање судије Врховног касационог суда, у вези са записником и навео је да се у записнику поред изречене мере, оставља и одређени рок за поступање по изрченој мери али да другостепени орган не прати те рокове.

Проф. Божо Драшковић, члан Одбора Агенције за борбу против корупције истакао је да непотизам одувек постоји, али да је битно постићи сагласност у погледу појма непотизам. Поставио је питање да ли непотизам значи спречавање било какве родбинске везе или стварање повољне позиције по основу родбинске везе.

Навео је као велики проблем образовних институција, што на друштвене и институционалне појаве реагују *post festum*.

Предложио је да се за годину дана одржи састанак на којем ће се утврдити да ли су мере утврђене на овим састанцима имале ефекта и да ли су смањиле корупцију у просвети. Претходно је потребно утврдити у односу на шта би се поређење вршило.

Такође је предложио да запослени који су чланови органа који су битни за ову тему а које бира народна скупштина и влада, приликом гласања у писаној форми, прецизно и јасно напишу зашто су се сагласили са нечим а зашто су нешто одбили, односно увођење образложеног гласања.

Затим је предложио увођење у закон одговорности ментора и чланова комисије за одбрану ако се утврди да је докторат плагијат.

Велимир Тмушић, начелник Републичке просветне инспекције упозорио је да је извршена децентрализација контроле рада образованих институција а да контрола мора бити централизована.

Инспектори у првом степену су запослени у локалној самоуправи а многе општине неће да поставе просветног инспектора, иако је решењем министра и законом одређен број просветних инспектора.

Даље наводи да велики проблем представља и обимност прописа. У установама прешколског, основног и средњег образовања примењује се 400 прописа (без високог образовања). Праћење ових прописа је апсолутно немогуће у пракси.

У многим срединама долази до преклапања надлежности просветне инспекције са другим облицима инспекција, нарочито са инспекцијом рада. Наводи конкретан пример.

Наводи да проблем представља и начин формирања листе наставника који представљају вишак запослених. Међутим, вишак запослених уређује Закон о раду и посебни колективни уговор, и то просветна инспекција не може да контролише.

Упозорио је на чињеницу да смо једина држава у региону која нема Закон о просветној инспекцији.

Заштитник грађана **Саша Јанковић**, упозорио је да се не може деловати само изменама и допунама закона већ и на моралности и интегритету грађана.

Проблем представља и то што нико од запослених у Комисији за акредитацију научних програма, неће да се потпише на рецензију. Име и презиме особе која је акредитовала одређени научни програм је проглашено тајним податком.

Наводи да у држави тренутно има 35 различитих инспекција, плус инспекција на покрајинском и општинском нивоу. То су људи који свакодневно треба да се боре против корупције а не министарства. Тим људима је потребно дати законом већа овлашћења и већу одговорност.

Татјана Бабић, директор Агенције за борбу против корупције предложила је да се одржи још један посебан састанак на тему корупције у просвети, који би се одржао у другој половини новембра месеца а на којем би присуствовали и представници Комисије за акредитацију, Уније синдиката просветних радника Србије и Конференције универзитета Србије а на којем би, како је то предложио Проф. Бранко Лубарда биле формиране две *ad hoc* групе од којих би једна пружала стручну помоћ ресорним министарствима приликом доношења закона а друга би се бавила унапређењем рада институција.

Нагласила је потребу да се утврди који су то све механизми који недостају а који механизми постоје али су не употребљавају или се користе неадекватно.

Затим је подсетила присутне да је Агенција израдила мишљење о процени ризика корупције у одредбама Нацрта закона о уџбеницима и другим наставним средствима, које је доступно на сајту Агенције за борбу против корупције.

Састанак је завршен у 15,00 часова.